

Arotakenga Pūtea Mātauranga Kōhungahunga Ministerial Advisory Group: Ngā Whiriwhiringa

Tukuna ō whakaaro mō ngā pūtea ka whakapaungia e te kāwanatanga ki te mātauranga kōhungahunga

Kua tuwhera ngā whiriwhiringa mō ngā kōwhiringa ki te panoni i te whiwhinga pūtea mō te mātauranga kōhungahunga (ECE) i Aotearoa.

Ki ō mātou whakaaro, me kaha ake te pūnaha pūtea ECE ki te:

- tautoko i te whanaketanga o ngā tamariki me te āwhina i a rātou ki te ako, mā konā e angitu ai i roto i te mātauranga, ka pai ake te oranga, ā,
- ka āwhina i ngā mātua me ngā kaitiaki ki te mahi, ki te āwhina i ngā whānau kia ora ai, me
- te tautoko i te ōhanga pakari mā te āwhina i te hunga e tiaki tamariki ana ki te mahi.

He arawātea tēnei māu kia kite i ngā momo panonitanga e whakaarotia ana, tukuna mai ō whakaaro mō ngā pānga o tēnei ki a koe, ā, mēnā rānei e tautokohia ana e koe ngā panonitanga e whakaarotia ana.

Kupu whakataki

I ia tau, ka whakapauhia e te Kāwantanga te \$3.1 piriona ki te mātauranga kōhungahunga.

Ka whai wāhi te ECE ki te ao o ngā tāngata maha o Aotearoa:

- 193,033 ngā tamariki i haere ki te ECE
- Ki ngā ratonga whai raihana 4,390
- e tautokona ana e ngā kaimahi whakaako 33,712 me
- ngā kaiwhakaako ā-kāinga e 3,554.

* Tatauranga ECE, Hune 2025

Nā Hōnore David Seymour mātou i kopou i te Hune 2025 hei Ministerial Advisory Group (MAG) ki te tuku tohutohu motuhake ki te kāwanatanga kia whai hua ake te pūnaha pūtea ECE. E whā ōna āwangawanga orua mō ngā whakapaunga a te kāwanatanga ki te ECE:

- Te māmā o te utu me te whai wāhi atu
- Te tauritenga o te pūtea whānui me te pūtea arotahi
- Te tuatini o te pūnaha
- Kāore i rawaka ngā mōhiohio mō te pānga o te ECE

Ka tuku tohutohu ki te Minita i mua i te mutunga o tēnei tau. I mua i tērā, he mea nui te rongo kōrero mai i te hunga ka pāngia pea, otirā he mōhiohio ō rātou ka āwhina pea i a mātou. Hei āwhina i a koe ki te whai whakaaro ki ngā panonitanga, e tuku ana mātou i ā mātou kitenga, mahi, whakaaro hoki ki ngā panonitanga ka puta pea.

He aha ngā raruraru?

I te hiku o te 2025 me te pane o te 2026, i hui tahi mātou ki ngā ratonga me ngā kaiwhakarato, ngā whānau, hāpori, kaiako me ngā kaiwhakaako, ā, me ngā whakahaere e whai pānga ana ki te ECE. I rangahau mātou i ngā mātua maha, ngā kaituku mahi ki ngā mātua, me ngā kaiako. I rongo kōrero i te 2,000 tāngata, neke atu rānei.

Kua tirotiro haere hoki mātou i te pūnaha pūtea ECE, mā te whakamahi i ngā mōhiohio onāiane me ngā mahi hou hei āwhina i a mātou kia whai whakaaro ki ngā mea hei whakapai ake.

E toru ngā raruraru matua i kitea e mātou:

- Tuatahi, ka raruraru ētahi whānau i ngā taupā ki te uru atu ki te momo me te nui o te ECE e hiahia ana mō ā rātou tamariki. Ka whai pānga te utu, te wātea, te wāhi, me te raungāwari o te ratonga ki te urunga o ngā tamariki ki te ECE.
- Tuarua, he nui te tūpono ka whakararu te rerekē o te kounga o ngā ECE i ngā pānga pai o te ECE mā ngā tamariki me ngā whānau, otirā mā te hunga ka whai hua nui pea.
- Tuatoru, kāore i rahi ngā mōhiohio a te kāwanatanga me ngā whānau mō te ECE me te uara mā ngā tamariki, ngā whānau me te porihanga.

He aha ngā wāhanga me panoni pea hei whakatika i ēnei raruraru

E whakamārama ana tā mātou tuhinga whiriwhiringa i te āhua o te mahi o te pūnaha pūtea ECE ināiane, me te whakarāpopoto i ngā wāhanga e whitu e whakapono ana mātou ka whai hua ki te whakarerekētia.

- o Me nui ake te whakapaunga pūtea ki te tautoko i ngā tamariki, whānau me ngā hāpori he nui ake ngā matea.

- o Te whakarerekē i te tikanga tautoko pūtea hei āwhina i ngā whānau e raruraru ana te tareka ā-utu.
- o Te whakarerekē i te whakamahinga o ngā pūtea ECE āwhina tamariki, tae atu ki te whakarerekē i ngā hāora me te pūtea mō te tiaki ā-kāinga, hei āwhina i ngā mātua me ngā whānau e mahi ana.
- o Te whakamāmā i ngā taumata pūtea e hāngai ana ki ngā kaiako, e whai pānga ana hoki ki te taumata o te pūtea ka whakaratoa.
- o Te arotake anō i te āhua o te utu a te pūtea kāwanatanga i te rāngaimahi ECE.
- o Te whakapakari i ngā herenga mōhiohio, pūrongo hoki.
- o Te whakahou me te whakamāmā i te pūnaha pūtea.

Kua tautohu hoki mātou i ētahi kōwhiringa maha ki ia o ēnei wāhanga.

Ehara i te mea ka tūtohi mātou i ētahi rerekētanga ki ia o ēnei āhuetanga - ka āwhina ō kōrero whakahoki i a mātou ki te whakatau i ō mātou whakaaro.

Ka kitea ētahi atu kōrero ki te tuhinga whānui ki konei, haere rānei ki te tuku kōrero whakahoki ki konei.

He aha pea te tikanga o tēnei, ā, ka whai pānga ki a wai

Me kaua ngā tūtohi a te MAG e whakapiki i ngā whakapaunga a te kāwanatanga ki te ECE. Ko te tikanga o tēnei, mēnā ka tūtohi mātou kia nui ake te whakapaunga pūtea hei whakatika i tētahi raruraru i tētahi wāhanga, me penapena pūtea ki tētahi atu wāhanga o te ECE.

Mēnā ka whakatauhia ēnei panonitanga, ka rerekē pea ngā āhuetanga ki ngā whānau, ngā kaiwhakarato me te rāngaimahi. Ka whai pānga ngā kōwhiringa rerekē ki ngā rōpū rerekē.

Kei roto i ā mātou kōwhiringa panonitanga ētahi kōwhiringa kia whakapau pūtea anō ki ētahi wāhanga, me ētahi kōwhiringa ka penapena pūtea pea, nō reira e rapu ana mātou i ō whakaaro mō ngā whakapaunga pūtea me te penapena pūtea.

Ngā pātai matua

E hiahia ana mātou ki te rongo i ō whakaaro mō:

- Ngā wāhanga kua tautohua e MAG hei panoni. Kei te tika? He panonitanga anō?
- He aha ngā kōwhiringa e tautoko ana, e whakahē ana rānei koe, ā, he aha ai?

- He aha pea ngā pānga o ēnei panonitanga ki a koe?
- He whakaaro anō ōu hei whakaaroarotanga mā MAG?

Me pēhea te tuku i ō whakaaro

Ka pīrangī pea koe ki te:

- rapu kōrero anō mō ngā whiriwhiringa [ki konei](#)
- pānui kōrero anō mō ngā kōrero kua rangona, kua ākona, e whakaarotia ana hoki e MAG, i roto i ngā taipitopito kōrero o te tuhinga whiriwhiringa [ki konei](#)
- whakautu pātai, tuku kōrero whakahoki hoki/rānei mā tēnei [uiuinga](#)

Kāore koe e mate ki te whakautu i ngā pātai katoa o tēnei puka, te pānui rānei i ngā wāhanga katoa o ngā kōrero whiriwhiri. Ka taea e koe te kōwhiri he aha ngā mea e arohia ana e koe, ka whai pānga rānei ki a koe, ā, me te tuku kōrero mō tētahi o ngā wāhanga o ngā marohitanga, te whakaara rānei i ngā take hira ki a koe.

Ka aha ā muri ake

Kia kati ngā whiriwhiringa i te 6 o Ākuhata, ka arotake mātou i ngā kōrero whakahoki, ā, ka whai whakaarotia i te taha o ngā rangahau, ngā whakatauiratanga, ngā otinga o ngā uiui, me ngā tohutohu a ngā tari kāwanatanga. Ka whakamahi mātou i ēnei mōhiohio hei whakawhanake i ā mātou tohutohu whakamutunga ki te kāwanatanga i mua i te mutunga o te tau. Ka kawe te kāwanatanga i ngā whakataunga mō ngā panonitanga ki te pūnaha pūtea.

E ū ana mātou ki te whakawhanake i ngā tohutohu whaitake e whai hua ake ai te ECE – mā ngā tamariki, ngā whānau, te rāngai me te hapori whānui.

E rikarika ana mātou ki te rongō i ō whakaaro.

Mō ētahi atu kōrero mō te MAG me āna mahi, [kei konei](#) tā mātou whārangi tukutuku.

Mēnā he pātai āu, tuku īmēra ki ECE.fundingreview@education.govt.nz